

Joanna Majchrzyk-Mikuła

Recenzja książki: "Program praktyk w zakresie przygotowania do zawodu nauczyciela edukacji elementarnej dla studentów kierunku pedagogika i jego praktyczne egzemplifikacje", red. E. Staropiętka-Kuna, A. Okoński, E. Miterka, Chełm 2015

Scientific Bulletin of Chełm - Section of Pedagogy nr 1, 207-211

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJA KSIĄŻKI:
PROGRAM PRAKTYK W ZAKRESIE PRZYGOTOWANIA DO
ZAWODU NAUCZYCIELA EDUKACJI ELEMENTARNEJ DLA
STUDENTÓW KIERUNKU PEDAGOGIKA I JEGO PRAKTYCZNE
EGZEMPLIFIKACJE,
RED. E. STAROPIĘTKA-KUNA, A. OKOŃSKI, E. MITERKA,
CHEŁM 2015.

JOANNA MAJCHRZYK - MIKUŁA
The Jan Kochanowski University (JKU) in Kielce,
ul. Żeromskiego 5, 25-369 Kielce, Poland;
e-mail: joanna.majchrzyk-mikula@ujk.edu.pl

W ciągu dwudziestu lat po okresie transformacji w Polsce obraz i warunki działania szkolnictwa wyższego uległy istotnym zmianom. Uwarunkowania społeczne, prawne i ekonomiczne powodują konieczność ciągłych przemian w sposobach działania uczelni, zapewniając im dalsze funkcjonowanie. Uczelnie muszą szczególnie dbać o swój wizerunek, o swoją markę oraz o to, aby się wyróżnić lub wzmocnić zaufanie społeczne, które przypisywane jest ośrodkom akademickim. Jednym z dominujących czynników konkurencyjności uczelni staje się jej absolwent – dobrze przygotowany do pracy zawodowej, nadążający za dynamicznymi zmianami charakterystycznymi dla czasów nam współczesnych. Taki, który swoją postawą zainspiruje kolejne pokolenia do poszukiwania siebie i swojego miejsca w świecie, zgodnie z ideą konstruktywizmu.

Najnowsze standardy kształcenia nauczycieli szczególną wagę przywiązują do praktycznej strony przygotowania do zawodu. Rozporządzenia ministerialne wskazują na formy aktywności, jakie uczelnia winna zapewnić studentowi w trakcie praktyk. Naprzeciw tym oczekiwaniom wyszli Autorzy opracowania *Program praktyk w zakresie przygotowania do zawodu nauczyciela edukacji elementarnej dla studentów kierunku Pedagogika i jego praktyczne egzemplifikacje,*

---

który został przygotowany przez doświadczonych specjalistów, nie tylko z tytułu swojego pedagogicznego wykształcenia, ale przede wszystkim długoletniej pracy ze studentami, głównie kierunków pedagogicznych.

Celem niniejszej publikacji było opracowanie optymalnego programu praktyk pedagogicznych i to w taki sposób, aby w jak największym stopniu przyczynił się do wysokiej jakości kształcenia przyszłych nauczycieli, o większej niż dotąd elastyczności, czyli zdolności przystosowywania się do potrzeb edukacyjnego rynku pracy. Należy również podkreślić, że przedstawiony projekt jest zgodny z kierunkiem wyznaczonym przez Krajowe Ramy Kwalifikacyjne oraz sylwetką absolwenta danej specjalności.

Recenzowana monografia liczy 142 strony i składa się ze wstępu oraz dwóch części. W pierwszej nakreślone zostały prawne podstawy, które decydują o obecnym kształcie praktyk pedagogicznych. Program oparty został na stosownych przepisach prawnych. Autorzy uwzględnili najważniejsze akty prawne – ustawy, rozporządzenia i wewnętrzne dokumenty Uczelni. Zatem można mieć pewność, że nowy program praktyk pedagogicznych, który zostanie wdrożony przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Chełmie, stosuje się do wszelkich koniecznych przepisów.

Za ogromny walor tego opracowania należy przyjąć stworzony przez Autorów program warsztatów przygotowujących studentów do praktyk. Bardzo dobrze, że uwzględniono tak dużą liczbę godzin na kształtowanie kompetencji społecznych. Autorzy wiedzą, że dobry wychowawca musi zdawać sobie sprawę, jak duże ma znaczenie kształtowanie relacji interpersonalnych oraz właściwe komunikowanie się. W programie zawarto szczegółową propozycję harmonogramu praktyk – z godzinowym podziałem na miejsce ich odbywania (przedszkole/szkoła podstawowa) oraz zadaniami, jakie student będzie zobligowany wykonać. Autorzy programu wychodzą z założenia, że powinien on odbiegać od standardowych, zbiurokratyzowanych programów praktyk, które nakładały na studenta sztywne obowiązki do wypełnienia, całkowicie niwelując tym jego swobodę i w pewnym sensie inicjatywę. Na uwagę zasługują wzory kwestionariuszy – jest to bardzo dobry pomysł, dzięki któremu każdy praktykant wie, co jest konkretnym celem jego praktyki i na co powinien zwrócić szczególną uwagę. Ponadto arkusze obserwacji dla każdego typu praktyk są tak skonstruowane, że pozwalają one każdemu nauczycielowi akademickiemu na zweryfikowanie wiedzy, jaką student otrzymał w trakcie studiów i czy potrafi ją

profesjonalnie wykorzystać. Należy bowiem pamiętać, co zapewne przyświecało Autorom przy tworzeniu tego opracowania, że teoria pedagogiczna jest ważnym obszarem studiów tylko wtedy, gdy z praktyką tworzy spójny system edukacji. Nie spełni ona swojej roli, jeżeli tylko będzie zbiorem technologicznych reguł działania, nieadekwatnych do założonych sytuacji pedagogicznych.

W programie szczegółowo określono sposób wykorzystania czasu na praktykach, określono cel ogólny i cele szczegółowe wynikające z dokumentów prawnych. Cele i zadania, jakie wyznaczone zostały studentom, są kompatybilne z tymi, które powierzono opiekunom. Jedne i drugie różnią się w zależności od charakteru praktyki oraz placówki, w której jest ona realizowana (szkoła, przedszkole).

Innowacje, jakie proponuje niniejsza publikacja, polegają na szczegółowym określeniu zadań i ról wszystkich stron zaangażowanych w praktyki. Autorzy, opracowując tę część programu, sugerowali się tym – i słusznie – że praktyki pedagogiczne muszą opierać się na ścisłej i wzajemnej współpracy trzech stron (uczelni jako instytucji organizującej praktyki, przedszkola/szkoły jako miejsca ich przeprowadzania oraz studentów). Dla uczelni będzie to oznaczało nie tylko merytoryczne przygotowanie studentów do procesu praktyk, ale także nawiązanie i utrzymywanie stałej współpracy z placówkami oświatowymi, które rekomendowane są jako miejsce odbycia praktyk. Zdefiniowano szczegółowo także obowiązki nauczyciela-opiekuna praktyk, dostarczono mu jasnych narzędzi do oceny praktykanta – w formie kryteriów i zaleceń dotyczących formułowania oceny. Dzięki temu cały proces oceniania praktyk stanie się jasny zarówno dla studenta, jak i nauczyciela-opiekuna.

Każda praktyka zawodowa powinna podlegać procedurze ewaluacji, zatem powinna być opiniowana przez wszystkich uczestników planowanych zajęć. Procedura związana z oceną i doskonaleniem praktyk została znakomicie opracowana i przedstawiona w jednym z ostatnich punktów tej części opracowania. Ocenie podlega nie tylko praca studenta podczas praktyk, ale także wypełnianie obowiązków przez nauczyciela-opiekuna. Zgodnie z założeniami programu zmiany dotyczą wszystkich ról, które odgrywane są przez osoby zaangażowane w praktyki, dlatego ewaluacja jest wielopodmiotowa. Innowacją jest stworzenie kwestionariusza oceny jakości kształcenia praktycznego skierowanego do absolwentów oraz interesariuszy zewnętrznych. Jego zadaniem jest dostarczanie informacji zwrotnej pozwalającej na doskonalenie przebiegu

praktyk oraz podnoszenie jakości uzyskiwanych efektów kształcenia przyszłych nauczycieli. Na uwagę zasługuje również autoewaluacja studenta jako ważnego elementu procesu odbywania praktyk. Myślą przewodnią towarzyszącą Autorom podczas tworzenia arkusza samooceny była zapewne pomoc studentowi w samodzielnym określeniu, czy faktycznie widzi swoją przyszłość zawodową w roli nauczyciela przedszkolnego/szkolnego, co powinno wynikać z jakości kontaktu, który udało mu się nawiązać z dziećmi/uczniami, oraz efektywności własnych działań dydaktyczno-wychowawczych. Ma też skłonić praktykanta do samodzielnej odpowiedzi na pytanie, co było dobre w jego pobycie w przedszkolu/szkole, a nad czym warto jeszcze popracować i co udoskonalić.

Część druga publikacji – praktyczna – stanowi źródło inspiracji własnej pracy pedagogicznej. Głównym założeniem recenzowanego programu praktyk jest to, by program ten realizował interakcyjny wielopodmiotowy model edukacji, w którym studenci, nauczyciele-opiekunowie praktyk oraz koordynator ze strony uczelni stale ze sobą współpracowali – razem szukali rozwiązań sytuacji problemowych, dzieląc się wiedzą i doświadczeniem.

W ramach niniejszego projektu zaproponowano organizację warsztatów edukacyjnych dla nauczycieli. Szczególnym walorem praktycznym tej części opracowania jest zaprezentowanie przykładowych scenariuszy zajęć dla uczniów i przedszkolaków. Autorzy w każdym przypadku kierowali się zasadą, że praca indywidualna nauczyciela z dzieckiem powinna być skierowana na wszechstronny i prawidłowy rozwój dzieci. Nie ulega wątpliwości, że wiele z proponowanych scenariuszy stanowi bardzo praktyczny materiał pomocny przy prowadzeniu zajęć. Staną się one inspiracją do poszukiwań odpowiedzi na pytania: Jaka szkoła? Jaka edukacja? Jakie wartości i wiedzę poznawczą należy realizować w procesie rozwojowym dziecka?

Z innych uwag, odnoszących się ogólnie do oceny publikacji, proszę zwrócić uwagę na literówki. Należy całość raz jeszcze dokładnie przeczytać i ewentualnie poprawić zwłaszcza pod kątem pisowni. Dla przykładu podam, że oficjalne nazwy dokumentów prawnych o pełnym tytule piszemy zawsze wielką literą np. *Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. ...* (str. 2). Sugestie moje należy potraktować wyłącznie jako propozycję doskonalącą niniejsze opracowanie.

Podsumowując, publikacja wnosi szereg wartości, które należy polecić uwadze wszystkim tym, którym zależy na przygotowaniu młodego człowieka do bycia członkiem społeczeństwa – opartego na wiedzy, chcącego się rozwijać,

dokształcać, uczyć, otwartego na nowinki techniczne, korzystającego ze zdobyczy nowoczesnych technologii. Zapewne Autorzy programu życzyliby sobie, aby studenci uczestniczący w praktykach nabrali przekonania, że doskonalenie własnych kompetencji zawodowych jest w zasadzie procesem ciągłym i w zawodzie nauczyciela właściwie nie ma końca.